

Câte sensuri are sensul?

Walter C. Kaiser, Jr.

Trei noi 'jucători' în arena teoriilor

Problematica sensului s-a modificat dramatic în 1946. Doi critici literari, W.K. Wimsatt și Monroe Beardsley, au dat "lovitura" cu o teorie care a ajuns în final cunoscută în toată lumea literară. Wimsatt și Beardsley au pus în lumină, atent, trei tipuri de dovezi interne care asigură sensul, considerând că doar două dintre ele sunt acceptabile și folositoare. Astăzi, însă, aproape toate distincțiile și clasificările lor s-au evaporat în uitare, înghițite de versiunea populară a dogmei care spune că orice ar fi vrut sau ar fi înțeles un autor (sau autoarea) printr-un text este lipsit de relevanță pentru demersul nostru cu privire la sensul aceluși text! Potrivit acestui nou concept, se întâmplă că, după ce o operă literară este terminată și ajunge în mâinile cititorilor săi, ea devine, într-un fel, independentă de autor în ce privește sensul.

Principala greșală a generațiilor trecute, potrivit acestei Noi Critici, este 'eroarea de intenție', adică eroarea de a te baza pe ceea ce autorul (autoarea) a dorit să zică printr-un text ori de a depinde de cuvintele sau stilul textului, ca resurse pentru sensul aceluși text.³ Evenimentele cu adevărat decisive ale schimbărilor în hermeneutică, din acest secol, însă, de abia se profilau la orizont.

Hans-Georg Gadamer

Teoria modernă a interpretării a primit un nou șoc în 1960 când Hans-Georg Gadamer a publicat în Germania cartea sa *Truth and Method*.⁴ Titlul acestei cărți conține succint teza sa centrală: Adevărul nu poate proveni din încercarea cititorului de a recupera sensul autorului, pentru că așa ceva este un ideal imposibil de atins, dacă avem în vedere că fiecare interpret are o nouă și diferită cunoaștere a textului, corespunzătoare momentului istoric aparte al citirii sale.⁵ Din această teză centrală metoda lui Gadamer dezvoltă patru afirmații majore:⁶

---

³ W.K. Wimsatt și Monroe Beardsley, 'The Intentional Fallacy', *Sewanee Review* 54 (1946): retipărit în William K. Wimsatt, Jr., *The Verbal Icon: Studies in the Meaning of Poetry* (New York: Farrar, Straus, 1958), pp. 3-18.

⁴ Hans-Georg Gadamer, *Truth and Method: Elements of Philosophical Hermeneutics*, trad. eng. (New York: Seabury, 1975; retipărită de Crossroad, 1982).

⁵ E.D. Hirsch, Jr., *Validity in Interpretation* (New Haven: Yale University Press, 1967), tratează teoria lui Gadamer despre interpretare, în apendix 2, pp. 245-64.

⁶ Organizarea generală a celor patru puncte referitoare la Gadamer și, ulterior, la Paul Ricoeur și E.D. Hirsch, o datorez articolului Sandrei M. Schneiders, 'From Exegesis to Hermeneutics: The Problems of Contemporary Meaning in Scripture', *Horizons* 8 (1981):23-39.

1. Prejudiciul (germ. *Vorurteil*) adus sensului prin procesul de interpretare nu poate fi evitat, dar poate fi încurajat dacă se are în vedere ansamblul lucrării, nu doar anumite porțiuni. Acesta este dat de preînțelegerea care vine din noi înșine, nu din text, de vreme ce textul este nederminat în sensul său.
2. Sensul unui text trece întotdeauna dincolo de autorul său, și de aici, înțelegerea unui text nu este o activitate reproductivă ci una productivă. Ceea ce determină sensul textului este subiectul tratat, nu autorul.
3. Explicarea unui pasaj nu este în totalitate nici rezultatul perspectivei interpretului nici rezultatul situației istorice originale (inițiale) a textului. În loc de aceasta are loc o ‘fuzionare de orizonturi’ (germ. *Horizontverschmellzung*). În procesul înțelegerii, cele două perspective sintetizează o a treia alternativă.
4. Înțelegerile trecute nu pot fi reproduse în prezent deoarece trăirea în trecut nu poate în nici un fel deveni trăire în prezent.

Paul Ricoeur

În a sa *Interpretation Theory*,⁷ publicată în franceză în 1965, Paul Ricoeur contestă ideea că textele reprezintă pur și simplu ‘covorbiri consemnate’, sau dialoguri simplu transpuse pe hârtie. În viziunea sa, dimpotrivă, scrisul alterează în mod fundamental natura comunicării și pune în funcțiune o serie întreagă de operații, printre care următoarele patru:

1. Textul este independent semantic de intenția autorului său. El înseamnă de-acum ceea ce comunică el, de fapt, și nu neapărat sensul intenționat de autor.
2. Genurile literare înseamnă mai mult decât simpla clasificare a textelor; ele oferă de fapt un cod care modelează felul în care cititorul va interpreta acel text.
3. Odată ce textele au fost scrise, înțelesurile lor nu mai sunt determinate de înțelegerea pe care auditoriul inițial a avut-o despre acel text. Fiecare auditoriu succesiv va putea citi acum propria sa situație în acel text, pentru că un text, spre deosebire de vorbire, transcende circumstanțele sale inițiale. Noile citiri(înțelegeri) ale textului nu sunt cu nimic mai puțin adevărate decât cea dintâi. Ele nu trebuie să fie total în contradicție cu înțelegerea auditoriului original, dar pot fi diferite, mai bogate ori mai sărace.
4. Odată ce un text a fost scris, sensul celor spuse nu se mai raportează direct la referent, adică, la ceea ce se referă el. Sensul nou este eliberat din limitele situației originale, deschizând, astfel, o întreagă și nouă lume a semnificațiilor.

---

⁷ Paul Ricoeur, *Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning*, eng. trad. (Fort Worth, TX: Texas Christian University Press, 1976).

E.D. Hirsch

Singurul autor american care a exercitat o influență majoră asupra hermeneuticii în timpul decadei faimoase a anilor 60 a fost E.D. Hirsch, un profesor de limba engleză de la Universitatea Virginia. Hirsch a mers în contra direcției stabilite de Wimsatt și Beardsley, Gadamer, și Ricoeur. El a afirmat că înțelesul unei opere literare este determinat de intenția autorului.⁸ De fapt, el scria sub influența lui Emilio Betti, un istoric italian al evoluției sistemelor juridice, care a fondat la Roma un institut pentru teoria interpretării, în 1955. Hirsch, însă, a fost cel care a popularizat acest punct de vedere și, astfel, a devenit cunoscut pentru următoarele concepte:

1. Sensul verbal este ceea ce o persoană anume (de obicei autorul) dorește să transmită printr-o secvență de cuvinte și care poate fi împărtășit prin intermediul semnelor lingvistice.
2. Adevărul intenționat de autor furnizează singura normă validă de discriminare în vederea confirmării validității unei interpretări, în antiteză cu interpretările false, or nevalide.
3. Primul obiectiv al hermeneuticii este acela de a face clar acest sens verbal al textului, nu semnificația sa globală. Sensul este ceea ce este reprezentat de text, ceea ce autorul a intenționat să zică prin intermediul semnelor lingvistice. Semnificația, prin contrast, definește o relație între sens și o persoană, concept, situație, sau orice alt tip ori număr de lucruri.
4. Sensul unui text nu se poate schimba, dar semnificația se poate schimba și chiar se schimbă. Dacă sensul este nedeterminat, atunci nu există nici un fel de normă fixă prin care să se poată judeca dacă un pasaj a fost corect interpretat.

Acești patru autori sunt personajele cele mai importante care au contribuit în mod major la dezvoltarea contemporană a teoriei hermeneuticii. Impactul pe care fiecare din ei l-a avut asupra generației noastre de interpreți – ca să nu menționăm viitoarele generații de interpreți de toate tipurile – nu este cu nimic mai prejos de o adevărată revoluție asupra modului în care atribuim un sens materialelor scrise, inclusiv Bibliei. Cu greu am putea găsi vreun domeniu al procesului interpretativ care nu a fost afectat de restructurări majore și de reconceptualizare începând cu decada anilor 60. Viața interpreților nu va mai fi niciodată ceea ce a fost înainte de mijlocul secolului 20. Efectele acestei revoluții pot fi ilustrate în descrierea a patru modele principale de abordare a Bibliei.

---

⁸ Hirsch, *Validity in Interpretation*; *idem*, *The Aims of Interpretation* (Chicago: University of Chicago Press, 1976).

Patru modele de înțelegere a sensului Bibliei

Metoda textului pretext

Modelul textului folosit ca pretext (text-dovadă) în înțelegerea sensului Bibliei vine din direcția practică și pastorală a vieții.⁹ În mod tipic, sensul biblic este necesar în domeniile vieții practice, și interpretul începe să caute texte din Scriptură care sprijinesc tema în cauză sau poziția pastorală agreată. Textele Scripturii sunt apreciate mai mult pentru faptul că includ mai mulți termeni cheie care apar în formule concise și coincid cu subiectul sau tema contemporană în discuție, și mai puțin pentru dovezile pe care ele le aduc, de fapt, din contextul primului secol.

Această metodă, în măsura în care ignoră contextul, este complet neadecvată. În scenariul cel mai dezavantajos, ea tinde să trateze Biblia ca și cum ar fi o carte magică sau nimic mai mult decât o antologie de proverbe disparate, bune de aplicat în orice situație. Textele individuale, însă, aparțin unor unități mai largi și se referă la anumite situații particulare, izvorând din situații și nevoi istorice pentru care au și fost scrise, pentru contexte în care sunt și astăzi relevante.

Modelul textului-pretext se bazează adeseori pe o citire naivă a textului. Această abordare poate să nesocotească scopul pentru care a fost scris textul, condiționarea istorică inițială, precum și convențiile de gen literar care i-au dat forma actuală. În consecință, această metodă este vulnerabilă la alegorizări, psihologizări, spiritualizări ale textului, și la alte forme de ajustări rapide, conveniente cuvintelor Scripturii, așa încât acestea să spună în context contemporan ceea ce dorește exegetul, în vreme ce sensul intenționat și folosirea inițială, conforme contextului, gramaticii, și fondului istoric general sunt ignorate.

Metoda analizei istorice-gramaticale

După cum metoda textului-pretext s-a bucurat de o hegemonie relativă, în trecut, în multe cercuri evanghelice, la fel și metoda analizei istorice-literare a deținut un statut similar pentru mulți din interpreții specialiști ai Bibliei, în secolul 20.

Această metodă se preocupă cu identificarea surselor literare și a situațiilor de viață care au dat naștere unor porțiuni mici de text, mai degrabă decât se concentrează pe discutarea caracterului normativ al textului pentru cititorul contemporan, pentru Biserică. Metoda a

---

⁹ Datorz unele din conceptele prezentate aici, privitoare la cele patru modele, lui Schneiders, 'From Exegesis to Hermeneutics', pp. 23-39.

evitat orice discuție despre relația dintre text și revelația divină, despre funcția canonică (normativă) a textului în biserică, ori despre utilizarea sa în scop devoțional, teologic și pastoral, de către creștini.

Conform acestei metode, teoria sensului și interpretării unui text se încheie cu stabilirea a ceea ce a însemnat acel text cândva, într-o perioadă depărtată, într-un loc și într-o cultură de demult. Această metodă dă aparența unei cercetări obiective, dezinteresate, a gramaticii, istoriei, precum și a metodelor moderne de analiză. Sarcina de stabilire a semnificației textului pentru Biserică și pentru individ revine teologilor și pastorilor, nu exegeților, ori a savanților în hermeneutică, ori a specialiștilor în lingvistică. Mai mult, munca de interpretare se consideră încheiată complet în momentul în care textul a fost disecat și părăsit – de obicei – în stare demontată, în contextul său antic, în vreme ce semnificația sa pentru cititorul contemporan a fost reperată doar într-o măsură minimă.

Trecerea timpului se dovedește, însă, a fi împotriva acestui mod reduționist de interpretare a Bibliei. Înțelesul textului este în mod implicit trunchiat, din start, de refuzul metodei de a oferi vreă asistență Bisericii, cu privire la modul în care trebuie înțelese textele biblice. Nu se acordă nici un fel de atenție aplicațiilor pastorale și personale. Procesul de interpretare s-a oprit, de fapt, într-un stadiu parțial, intermediar. Mai mult, această metodă accentuează mai degrabă devotamentul față de teoriile contemporane despre formarea textelor și față de presupusele lor surse orientale sau clasice, decât privește atent la mesajul textului, pe porțiuni sau în totalitate.

Metoda răspunsului dat de cititor

Ca reacție față de limitările fatale ale determinării sensului prin metoda analizei istorice-literare, a apărut o a treia metodă, bazată pe contribuțiile lui Gadamer și Ricoeur. În timp ce această metodă consideră că analiza istorică este un pas necesar și legitim în discernerea sensului trecut al unui text, ea subliniază nevoia de a permite cititorului și interpretului să determine ce înseamnă textul acum – de obicei aceste sensuri noi fiind diferite, uneori chiar parțial contradictorii.

În sfârșit, era timpul ca biserica și persoanele individuale să primească un pic de ajutor din partea exegeților. Procesul de interpretare nu mai poate fi considerat încheiat, ori că și-a atins scopul în vreun fel, până când nu a luat în considerare textul în contextul inițial, dimpreună cu întrebările, sensurile, și reacțiile (răspunsurile) venite din partea cititorilor contemporani.

Din nefericire, această metodă a reacționat atât de puternic împotriva abuzurilor metodei de analiză istorică-literară, încât, ca în multe alte reacții de tip pendul, a manifestat și

ea tendința de a merge în cealaltă extremă. Ceea ce s-a pierdut în această reorganizare a fost primatul intenției autorului și posibilitățile de testare a validității diverselor interpretări sugerate. Toate sensurile au acum, potențial, o aceeași importanță, dar puțini interpreți ar putea spune care dintre ele sunt normative. Drept rezultat, biserica a continuat să piardă sentimentul unei autorități derivate din text, de vreme ce nimeni nu poate ierarhiza, sau chiar determina, care este sensul corect, ori de preferat, dintr-o mulțime de sensuri în competiție.

Metoda sintactic-teologică

Manualele vechi de hermeneutică aveau tendința să numească metoda interpretelor din secolele 18-20, drept metoda gramaticală-istorică de exegeză. Denumirea aceasta s-a dovedit a conduce, întrucâtva, în eroare, pe cititorul neavizat. Atunci când Karl A.G. Keil a folosit acest denumire în 1788, cuvântul *gramatical* avea aproximativ sensul cuvântului *literal* de azi, și prin el se înțelegea metoda respectivă studiază sensul simplu, natural, direct, comun. El nu se referea în nici un fel la folosirea specială a gramaticii. De asemenea, termenul 'istoric' folosit cu privire la situația în care a fost scris textul, și care este la fel de important pentru caracterizarea metodei amintite, indica și el dorința de apropiere cât mai mare de timpul și contextul în care autorul inițial a scris.

Ca să subliniem și mai mult caracterul unitar al unei lucrări literare și să accentuăm că exegeza nu și-a dus la capăt lucrarea decât atunci când interpretul a parcurs toate cuvintele și a reținut utilizările lor naturale și istorice, am denumit această a patra metodă de interpretarea a Bibliei, metoda sintactică-teologică. Acest model se ocupă de studiul tradițional gramatic-istoric al textului, la care se adaugă un studiu al sensului său, care expune relevanța sa teologică, atât în raport cu restul Scripturii cât și cu privire la aplicațiile contemporane. Prea adesea au falimentat interpreții moderni să studieze relațiile sintactice și teologice care leagă cuvintele și conceptele în Scriptură.

Acest model de înțelegere a sensului subliniază nevoia de a lua în considerație pericopele în întregime lor, sau unități de discurs complete ca bază pentru interpretarea unui text. Deciziile cheie în interpretare se mișcă în jurul modului în care sintaxa expresiilor, a clauzelor, și a propozițiilor contribuie la formarea paragrafelor care, la rândul lor, compun blocul final al textului pe un subiect dat sau pe o anumită idee (unitate de gândire). Din cauză că Biblia afirmă că reprezintă un Cuvânt al lui Dumnezeu, sarcina localizării sensului nu se încheie până când nu este înțeles scopul, domeniul de aplicabilitate, sau rațiunea (adică, în alte cuvinte, teologia) comunicată prin scrierea acestui text.

Aspectele sensului

Înainte de a continua demersul nostru de cercetare a sensului Bibliei, avem nevoie să privim mai atent la cuvântul *sens*, ca atare. Cum vom vedea, acest cuvânt are înțelesuri diferite, intim legate de alte concepte cheie ale hermeneuticii, printre care se includ conceptele de referent, sens, intenție, și semnificație.¹⁰

Sensul ca referent

Așa cum au arătat exemplele din Shakespeare din capitolul 1, există posibilitatea de ști sensul fiecărui cuvânt în parte, dintr-un text, fără a avea, totuși, o idee despre ce anume vorbește textul. În astfel de cazuri, ceea ce lipsește, în general, este sensul global al celor spuse – adică, referentul. Referentul este obiectul, evenimentul, sau procesul din lumea noastră spre care este direcționat un cuvânt sau o întreagă expresie.

Întrebările despre referent apar cu regularitate în interpretarea biblică, atât privitoare Biblie cât și cu privire la interpretările noastre despre ea. Desigur, unii cititori sunt satisfăcuți de propria lor înțelegere despre pasajele Bibliei. Interpretul care dorește într-adevăr să înțeleagă va ridica, însă, aceeași întrebare referențială pe care și cititorul etiopian al pasajului despre Robul Domnului din Isaia 53 i-a pus-o lui Filip: “Spune-mi, te rog, despre cine vorbește prorocul aici, despre sine sau despre altcineva?” (Fapte 8.34). Cu alte cuvinte, la cine se referă aceste cuvinte? Putem fi siguri că etiopianul putea înțelege toate cuvintele, dar nu știa exact care este referentul.

Întrebări similare pot fi puse despre identitatea referenților și în alte pasaje. De exemplu, despre ce vorbește Isus în Ioan 6:53, “Dacă nu mâncați trupul Fiului Omului și dacă nu beți sângele Lui, nu aveți viața veșnică în voi”? Chiar dacă Ioan nu a descris încă, în evanghelie, instituția Cinei Domnului, limbajul folosit aici indică spre acest subiect. “Trupul” în evanghelii era o referință la întruparea lui Isus, iar “sângele” se referea la moartea sa, adică, la viața pe care El și-a dat-o în moarte violentă de pe cruce. Folosind partea ca să indice întregul, ascultătorii lui Ioan trebuiau să ajungă la credința în viața și slujirea lui Hristos cel întrupat, și să creadă în moartea sa și în ceea ce a împlinit pentru noi.

La fel, acei “apostoli mincinoși” din 2 Corinteni 11:13, care primiseră un “alt duh” și acceptaseră o “altă Evanghelie”, predicând un “alt Isus” (v. 4), trebuie identificați ca atare, dacă vrem să înțelegem cu ce se luptă Pavel în 2 Corinteni 10-13. Acești “super-apostoli” (2 Cor. 11:5), erau fie gnostici spiritualizanti fie evrei eleniști, triumfaliști și făcători de minuni, care voiau să îl ridiculizeze pe Pavel prin performanțele lor teologice. Din nou, însă, trebuie

---

¹⁰ Multe din părțile prezentate în următoarea discuție le datorez lui G.B. Caird, *The Language and Imagery of the Bible* (Philadelphia, PA: Westminster, 1980), cap. 2, “The Meaning of Meaning”, pp. 37-61.

să ne întrebăm despre ce vorbește Pavel aici? Cine sunt, de fapt, acești apostoli “nespus de aleși”?

Epistola 2 Tesaloniceni va fi înțeleasă în mod semnificativ mai profund atunci când vom putea identifica referenții pentru expresiile “omul fărădelegii” și “cel ce o oprește acum [fărădelegea]”, în 2 Tesaloniceni 2:3 și 7. De obicei, primul este identificat cu antihristul de la sfârșitul veacurilor iar cel de al doilea este înțeles ca fiind persoana Duhului Sfânt. Aceste identificări, însă, nu trebuie făcute cu ușurință, deoarece interpretarea pasajului este radical afectată de alegerea referentului.

În mod similar, expresia “un păstor” din Ezechiel 34:23-24 este esențială în înțelegerea pasajului respectiv. Bunul Păstor din Ioan 10 pare să fie aceeași persoană cu cea pusă în contrast cu păstorii cei răi (adică, preoții, conducătorii, profeții, prinții, și ceilalți) care au furat și au prădat turma lui Dumnezeu, la care se face referință în cartea lui Ezechiel.

În mod clar, referentul este esențial în înțelegerea textului. Atunci când întrebăm “ce vrei să spui cu asta?” încercăm, de obicei, să aflăm despre ce este vorba într-o discuție, la cine sau la ce se referă ea.

Sensul ca înțeles

Următoarea utilizare majoră a cuvântului *sens* este cea de “înțeles”. Sensul *ca referent* arată despre ce este vorba, dar sensul *ca înțeles* arată ce anume se spune despre referent.¹¹ Odată ce subiectul sau obiectul discursului a fost identificat, trebuie să mergem un pas mai departe să găsim ce anume atribuie autorul cu privire la acel subiect sau obiect.

Când ne întrebăm care este sensul unui cuvânt sau pasaj, fie căutăm o definiție fie o explicație sub forma unei clauze în apozitie care ne va arăta cum funcționează un cuvânt sau un paragraf întreg în contextul dat. Sensul ca înțeles este ceea ce un cititor înțelege dintr-un cuvânt, sau o serie de cuvinte aflate într-o propoziție, ori paragraf, ori discurs. Dincolo de propoziții, ca atare, mijloacele care poartă înțelesul pe care autorul dorește să-l comunice sunt relațiile dintre idei în cadrul paragrafului și discursurilor.

Ca ilustrație, să privim la textul din Romani 9:30-10:12. Această porțiune a fost supusă la aproape toate felurile posibile de interpretări extremiste, de cele mai multe ori din cauză că interpreții au falimentat, mai întâi, în a stabili cu exactitate referentul pasajului, și, în al doilea rând, că au eșuat în a indica înțelesul cu care acest pasaj contribuie la lămurirea referentului sau subiectului. Prea ades, se pare, se întâmplă ca preferințele teologice ale interpretului să aibă o influență formativă mai mare asupra înțelesului comunicat de un text, decât ascultarea atentă a ceea ce autorul dorește să ne transmită.

Dacă e să dăm atenție sensului ca înțeles, în pasajul menționat, atunci trebuie să înțelegem ce înseamnă patru expresii cheie care apar aici. Să notăm că unele din ele sunt folosite în apozitie față de alți termeni din pasaj și, deasemeni, faptul că fiecare din cele patru formulări avea un înțeles pentru auditoriul iudeu, și un altul, prin contrast, pentru neamurile care, prin alte metode, căutau aceeași țintă ca și comunitatea iudaică:

<i>nomon dikaiosynes</i>	- Romani 9:31, Israel urmărea o “lege a neprihănirii”
<i>all’ hos ex ergon</i>	- Romani 9:32, nu prin credință “ci ca [și cum ar fi fost posibil] prin fapte”.
<i>zelon theou... ou kat’ epignosin</i>	- Romani 10:2, ei sunt “zeloși pentru Dumnezeu... [dar] nu cu pricepere [nebazați pe cunoaștere...]”
<i>kai ten idian</i>	- Romani 10:3, ei căutau să afirme o neprihănire “a lor înșiși”.

În mod clar, referentul din aceste patru expresii este poporul iudeu. Dar ce sensuri și ce înțeles atașează apostolul Pavel fiecăruia dintre ele? Israel, conform acestor patru expresii, a mers prin întregul proces de căutare a neprihănirii (subiectul anunțat în Romani 9:30) drept în direcția greșită. Pavel îi îndeamnă insistent, cu alte cuvinte: Nu mai învinuiți legea lui Moise, nici pe Dumnezeu dătătorul Legii, de faptul că Israel a ajuns aici. Israel se face vinovat că inventat propria sa lege care înlocuiește Legea lui Dumnezeu și că făcut o nouă lege din neprihănirea lui Dumnezeu. Pavel le reproșează că, în loc să vină la Dumnezeu prin credință, Israel a transformat insistent neprihănirea într-un program bazat pe fapte, ca și cum metoda ar fi fost eficientă! În vreme ce zelul lui Israel trebuie admirat, însă, el nu era bazat pe cunoașterea care vine din Cuvântul lui Dumnezeu (Rom. 10:4). Rezultatul a fost că s-a ajuns la o neprihănire făcută de om, care valorează la fel de mult ca și o monedă de 2 bani, din lemn.

Ce putea fi mai clar, astfel, decât faptul că neamurile au găsit neprihănirea lui Dumnezeu prin credința în Cel care este numit aici Piatra și Stânca, Domnul nostru. În felul acesta ei nu au fost dați de rușine. Dar Israel, care a mers pe un plan de tipul construiește-ți-singur-tot-ce-ai-nevoie a ratat nu doar metoda de apropiere de harul lui Dumnezeu, ci și finalitatea harului, neprihănirea. De fapt, chiar atunci, demult, în timpul lui Moise și în Tora însăși, aceeași neprihănire a fost descrisă în Levitic 18:5 și în Deuteronom 30:10-14 (textul grecesc folosește în mod deliberat cuvinte care leagă cele două citate, mai degrabă decât le așează în antiteză). Cuvântul pe care l-a predicat Moise a fost același cuvânt al credinței pe care l-a predicat și Pavel.

---

¹¹ Pentru o prezentare diferită a deosebirii dintre sens ca *referent* și ca *înțeles*, vezi Moises Silva, *Biblical Words and Their Meaning: An Introduction to Lexical Semantics*, (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1983), pp. 102-8.

De-a lungul întregului pasaj, înțelesul rămâne acesta: neprihănirea lui Dumnezeu s-a bazat pe Hristos și vine doar prin credință, nu prin fapte. Omul care împlinea aceste lucruri trăia în *mediul creat de ele*. Astfel, Romani 10:5 folosește două citate din cărțile lui Mose, ambele sprijinind înțelesul consistent formulat în întrebarea de introducere din 9:30 și susținut în fiecare din cele patru antiteze prezentate în expresiile centrale ale paragrafelor. *Înțelesul* cu care sunt folosite aceste cuvinte, în procesul de construire a sensului întregului pasaj, este un sens major, extrem de important de stabilit odată ce s-a identificat *referentul* textului.

Sensul ca intenție

Atunci când ne referim la sens ca intenție, nu pretindem neapărat că se poate intra în mintea, psihologia, sau sentimentele autorului. Nu avem nici o mod de a obține sau de a manipula astfel de date. Dimpotrivă, suntem preocupați doar de *adevărul* intenționat de autor și exprimat prin modul de asociere a cuvintelor individuale, a expresiilor, și a propozițiilor, care sunt adunate într-o operă literară și construiesc împreună un anumit sens.

Trebuie să se recunoaștem, de asemeni, că nu este întotdeauna posibil să disociem sensul ca înțeles de sensul ca intenție. Ele sunt, adesea, identice, așa că distincțiile făcute aici sunt uneori arbitrare și reflectă doar înclinația noastră de a folosi un vocabular redundant. Este nevoie, totuși, să subliniem anumite nuanțe pe care le are sensul ca intenție, după cum urmează.

Impactul produs de lucrările lui Wimsatt și Beardsley este că intenția autorului nu mai este suficientă în determinarea sensului unei lucrări literare. Dimpotrivă, ceea ce un vorbitor intenționează să spună nu coincide în mod necesar cu sensul propoziției rostite (scrise). Să complicăm un pic lucrurile, acum, pentru moment: profesorii trec adesea prin experiența notării unei lucrări studențești, la finalul căreia apar protestele studentului că lucrarea sa nu a fost bine înțeleasă. În mod obișnuit, profesorul răspunde “eu notez doar ce ai scris de fapt, nu ceea ce ai fi vrut să se înțeleagă”. În felul acesta, mulți cred că poate fi arătat că textele ajung să aibă un înțeles independent de autorul său. Această ilustrație, însă, este relevantă doar în măsura în care constituie un comentariu asupra abilității artistice, sau, în cazul în speță, asupra inabilității lingvistice a studentului. Autorii literari, ca și alți specialiști ai comunicării, fac adesea afirmații sărace, cu ambiguități sau elipse, presupunând că referentul este deja cunoscut, chiar dacă nu este denumit în mod expres. Intenția vorbitorului, însă, nu este niciodată lipsită de relevanță, deoarece singurul mod de a ieși din această mlaștină este să întrebăm autorul la ce se referă – și dacă autorul, scriitor sau orator, nu mai este prezent, trebuie să explorăm contextul pentru indicații privitoare la sens.

P.D. Juhl ilustrează modul în care funcționează acest mecanism atunci când cineva zice, de exemplu, “îmi admir secretara mai mult decât soția”. Dacă noi exclamăm “serios?”, și

ridicăm din sprâncene, el va simți imediat că nu am înțeles ce a intenționat să spună. “Nu mă interpretați greșit”, protestează el imediat. “Am vrut să spun doar că o agreez mai mult decât o agreează soția mea”. Încă nu ne este pe deplin clar ce a vrut să spună, dar astfel suntem oarecum mai aproape de sens decât înainte. Omul a reușit chiar să influențeze sensul propoziției ulterioare, care a fost greșit formulată.¹² În speță, astfel de cazuri sunt cazuri de incompetență auctorială. Adesea putem deduce din context ce anume a intenționat să spună autorul, chiar atunci când el – sau ea – nu a reușit să și exprime intenția în mod clar.

MODURILE ÎN CARE INTENȚIA AFECTEAZĂ SENSUL. Intenția poate afecta sensul comunicării în mai multe feluri. Mai întâi, intenția autorului determină dacă cuvintele trebuie înțelese literal sau figurat. Astfel, atunci când psalmistul scrie că toți copacii băteau din palme, este clar că el pune laolaltă un subiect inanimat cu un predicat atribuit, de obicei, ființelor vii, și astfel observația aceasta este suficientă să înțelegem că limbajul este un limbaj figurat.

În al doilea rând, intenția autorului determină care este referentul unui anume cuvânt. Există aici, însă, și situații când o comunicare are un înțeles care trece *dincolo* de intenția inițială a autorului.¹³ De exemplu, dacă ne limităm pentru moment la doar la sensul ca referent, următoarele afirmații par să contrazică teza noastră că intenția autorului determină sensul: (1) afirmațiile generale pot fi aplicate oricărui element dintr-o clasă dată; (2) adevărurile generale pot fi transferate cu ușurință altor elemente, și (3) validările parțiale în cadrul unei serii de predicții despre elemente legate prin solidaritate corporată (de grup) a tuturor părților constitutive, pot trece dincolo de aspectul imediat și particular spre manifestarea finală a predicției enunțate.

Marcu 10:25 ilustrează prima obiecție ridicată față de principiul nostru de intenție auctorială: “Mai lesne este să treacă o cămilă prin urechea unui ac, decât să intre un om bogat în Împărăția lui Dumnezeu!” În concepția unora, această afirmație trece dincolo de referentul imedial al autorului. Această evaluare s-ar aplica nu numai bogaților din timpul lui Isus, dar și tuturor celor care sunt membri ai acestei clase a “bogaților”, din orice timp. Totuși, de vreme ce principiul nu s-a schimbat nici în contextul biblic, nici în cel modern, adevărul-intenție rămâne același. Mai degrabă decât să infirme regula noastră, acest exemplu nu face altceva decât să o promoveze.

A doua obiecție poate fi ilustrată cu ajutorul lui Marcu 7:6, unde Isus îi acuză pe farisei zicând “fățarnicilor, bine a proorocit Isaia despre voi, după cum este scris:...” Putem răspunde la această obiecție în termeni similari celor folosiți mai sus. Isaia nu s-a adresat direct unui auditoriu care va exista abia după șapte sute de ani de la moartea lui, dar adevărul

---

¹² P.D. Juhl, *Interpretation: An Essay in the Philosophy of Literary Criticism* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1980), pp. 52-65.

¹³ Vezi discuția de mare finețe din G.B Caird, *The Language and Imagery of the Bible*, pp. 56-58.

pe care l-a afirmat a fost transferat pe bună dreptate peste secole din cauză că ceea ce a spus el atunci se putea spune la fel de bine și despre contemporanii lui Isus. Nu apare aici nici o modificare a intenției autorului.

A treia categorie de obiecții ridicate față de teza noastră despre intenția autorului pleacă de la ideea că sensul ca referent are semnificații multiple. Adică, el poate indica spre un număr mare de persoane care au împlinit, sau au validat, predicția și astfel trec dincolo de intenția imediată a autorului – la fel cum se întâmplă cu prezicerea venirii unui “corn mic”, adică a antihristului, în Daniel 7:8, 11, 23, care este înțeleasă de cei mai mulți ca fiind o referire simultană la Antiochus Epiphanes IV și la manifestarea finală a răului, din zilele de pe urmă. Dar chiar și 1 Ioan 2:18 spune că “acum s-au ridicat mulți antihriști”, fără să ignore faptul că unul aparține trebuia să vină “ați auzit că are să vină antihrist”.

Desigur, suntem de acord că oricine din această linie a răului care s-a opus violent împărăției lui Dumnezeu a fost și rămâne un referent legitim pentru generațiile care vor veni, chiar dacă acea persoană nu constituie manifestarea finală a antihristului de la sfârșitul veacurilor. Fără îndoială, însă, că sensul intenționat de autor la început este punctul de plecare al întregii înțelegeri. În ilustrația la care ne-am referit mai înainte, chiar dacă există multiple împliniri în istorie ale predicției date, pe măsură ce timpul se apropie de finalul zilelor din urmă, nici una din aceste împliniri nu aduce un înțeles dublu sau multiplu. Ele toate participă la un același sens, deși acesta are mai multe validări de-a lungul timpului.

În aceasta constă și caracterul specific, unic al punctului de vedere pe care îl argumentăm. Sublinierea este similară punctului de vedere exprimat și de școala antiohiană de interpretare din secolele 5-7 AD. Avem de a face cu un caz de împlinire multiplă a unui singur sens sau înțeles care este prezent în toate, datorită naturii generice a termenului folosit, sau a naturii singulare, colective, a acestui termen, sau a solidarității de grup (corporate) pe care acești referenți multipli o dovedesc în relație cu referentul reprezentativ care descrie întregul grup.

Singurul exemplu în cultura vestică unde se poate întâlni un astfel de fenomen este desemnarea generală a unei corporații, de exemplu GMC. GMC este sigla companiei “General Motors Corporation”, o prescurtare a numelui oficial, și, dacă ar fi să dau în judecată compania, dosarul procesului s-ar numi din punct de vedere legal *Kaiser contra GMC*. Din punctul de vedere al cerințelor legale, ambele părți implicate sunt tratate ca persoane individuale, deși GMC înseamnă, de fapt, directorii, angajații și proprietarii pachetelor de acțiuni ale firmei, nu o persoană. Aceasta este o ilustrație a solidarității de grup (corporate), datorită căreia și cei mulți și cel singur sunt tratați deopotrivă ca o *singură entitate*, chiar dacă în realitate există o componență multiplă, un colectiv.

INTERVENȚIA DIVINĂ. În cazul Scripturii, însă, mai trebuie luată în considerare o intenție majoră: intenția divină. Trebuie să ne întrebăm la acest punct dacă intenția divină cu privire la cuvântul revelat *este aceeași* cu intenția autorului uman, sau este diferită.

Există cazuri în Scriptură în care “intențiile” lui Dumnezeu au fost în mod clar diferite în comparație cu cele ale oamenilor pe care El îi chemase să îl slujească în planurile Sale. De exemplu, Iosif spune fraților săi: “Voi, negreșit, v-ați gândit să-mi faceți rău, dar Dumnezeu a schimbat răul în bine ca să împlinească ceea ce se vede azi...” (Gen. 50:20). Deasemeni, asirienii intenționau să distrugă poporul Israel, dar Dumnezeu a intenționat ca ei să fie doar o nuia a disciplinării, în mâna Sa (Isa. 10:5-11). Nu mai puțin neștiutor de planurile și scopurile lui Dumnezeu cu el, căci totul se întâmpla “înainte ca tu să mă cunoști [pe Domnul]”, a fost și Cyrus (Isa. 45:1-4).

Cu toate acestea, niciunul din aceste exemple nu are de a face cu *scrierea* Scripturii. Ceea ce se confundă în acest caz este intenția ca *scop*, cu intenția ca *adevăr comunicat*. În cazul autorilor umani ai Scripturii, a avut loc o așa cooperare între factorul uman și divin, o asemenea conlucrare în domeniul gândirii, că Duhul lui Dumnezeu a putut să ia adevărurile lui Dumnezeu și să le comunice în cuvinte scriitorilor umani ai Bibliei.

Marele și cunoscutul text din Scriptură care face cunoscută această învățătură este 1 Corinteni 2:6-16.¹⁴ Versetul 13 subliniază că autorii Bibliei au primit nu doar cuvinte învățate prin înțelepciune omenească ci “cuvinte învățate de la Duhul Sfânt”. Adică, Duhul lui Dumnezeu nu a șoptit textul inspirat la urechea scriitorului, făcându-l să scrie mesajul într-un mod mecanic, nici nu au experimentat autorii Bibliei o scriere automată, posedată. Dimpotrivă, în schimb, ei au experimentat o *asimilare vie* a adevărului, astfel încât experiențele lor în ce privește cultura, vocabularul, greutățile vieții, și altele, au fost cu totul luate și integrate în acel produs unic care a venit în mod simultan din partea personalității unice a tuturor scriitorilor. La fel de adevărat, însă, este și faptul că el vine din partea Duhului Sfânt! Și că Duhul Sfânt a fost lângă acești scriitori nu doar în etapa conceptuală sau ideatică, ci de-a lungul întregului proces al scrierii și al verbalizării compoziției lor literare. Aceasta este experiența pe care Pavel o mărturisește cu privire la el și la ceilalți apostoli sau profeți. Este, astfel, dificil să înțelegi cum se poate ca producerea unui text poate fi separată în componente divine și umane, fiecare reflectând o intenție independentă – una divină, și respectiv, una umană. De aceea, înțelegerea intenției autorului uman înseamnă să înțelegi și intenția autorului divin.

Trebuie adăugat cu promptitudine, însă, că aceasta nu înseamnă că referenții intenționați de divinitate sunt limitați la cei pe care autorul uman i-a văzut ori i-a subînțeles. Scriitorului uman îi era suficient să aibă o înțelegere adecvată, generală, a intenției pentru

viitorul apropiat și cel depărtat, chiar dacă îi lipsea cuprinderea tuturor detaliilor ce urmau să fie incluse în dezvoltarea revelației și în mersul înainte al istoriei.

Sensul ca semnificație

---

¹⁴ Vezi, Walter C. Kaiser, Jr., 'A Neglected Text in Bibliology Discussions: 1 Corinthians 2:6-16', *WJT* 43 (1980-81): 301-19.